

Валерія Лутковська:

«В моєму житті завжди присутній азарт»

Напередодні жіночого свята я завітала до однієї із представниць прекрасної статі, яка особистим життєвим прикладом утверджує незаперечне: українська жінка талановита у всьому. Наш співрозмовник – Валерія Володимирівна Лутковська, Урядовий уповноважений у справах Європейського суду з прав людини (донедавна – заступник Міністра юстиції України).

- Валеріє Володимирівно, згадайте про своє перше кохання. Хто був Вашим обранцем і наскільки були сильні почуття?

- Почуття були шалено сильні, відверті і безмежно щирі. Мені тоді було... три роки, а йому – п'ять. Мій обранець приїздив на літо до своєї бабусі, яка жила поруч з нашою родиною, і ми, будучи маленькими бешкетниками, по-дитячому віддавалися такому справжньому почуттю.

- Як до цього поставилися Ваші рідні?

- Мама – спокійно, а ось бабуса постійно кепкувала. Та навіть, коли була дівчиною, як кажуть, «на виданні», ще довго згадували з посмішкою моє перше і незабутнє кохання.

- А студенткою закохувалися?

- Я й закохалася, будучи першокурсницею Київського університету імені Тараса Шевченка. І не просто закохалася, а вийшла заміж за чоловіка, який полонив моє серце, мій розум і мою душу. Незважа-

ючи на велику різницю у віці – двадцять два роки – ця людина вразила мене своїм неосяжним інтелектом та вмінням передати іншим свої знання. Він знав давньогрецьку мову і вперше зробив російський переклад давньогрецького примірника Євангелія. Його лекції зачаровували, були цікавими для аудиторії, оскільки тоді, ще на початку дев'яностих років, про релігійні теми згадували рідко, і саме цей фактультатив найбільш відвідували студенти. Почуття закоханості виникли з першого погляду, були взаємними і привели обох нас до шлюбу. На свій день народження, двадцятого січня тисяча дев'ятсот дев'яностого року, я повідомила батькам, що виходжу заміж.

- Чи підтримали Ваш вибір батьки?

- Це було несподівано для них, що я звajилася на цей відповідальний крок, але вони з повагою поставилися до мого обранця і нашого рішення. Згодом мама зізналася, що це був найкращий для неї подарунок і велике щастя.

- Виходить, що приказка «ранні шлюби – гіркі сльози» – неправда?

- Чому ж, приказка перевірена часом і в ній є життєва мудрість. Однак, виходити заміж у вісімнадцять чи тридцять п'ять років, за чоловіка двадцяти чи сорока років – залежить від конкретних жінки і чоловіка, конкретних обставин і взаємовідносин. Часи змінилися, але почуття кохання не підвладні часу і віку людини. Сьогодні більш прагматично ставляться до шлюбу і молоді люди намагаються встигнути реалізувати свої особисті амбіції в професії, ніж в шлюбі. Чесно кажучи, я не уявляю, щоб моя донька в свої двадцять прийшла до мене і заявила про намір одружитися. Однак, як і мої батьки, з розумінням поставилася б до її вибору і рішення.

- А чим сьогодні займається Ваша донька Анастасія?

- Вона – студентка юридичного факультету Київського університету ім. Т. Шевченка, четвертокурсниця.

- Саме Ви вплинули на її професійний вибір чи вона свідомо виявила бажання стати в майбутньому правознавцем?

- Моя сфера діяльності, в якійсь мірі, зробила свій відбиток, але її вибір абсолютно був свідомим і відповідальним. Навчання в університеті займає більшу частину її часу, оскільки вона ретельно готується до кожної пари і намагається встигнути по всіх предметах. Такий собі комплекс відмінниці, який передається в нашій сім'ї по материнській лінії. (Сміється. – Авт.). Але я їй заздрю в тому, що вона має більш глибокі теоретичні знання в галузі права, ніж я. Сподіваюсь, що невдовзі вона зможе перевірити теорію права на практиці.

- Порадите їй йти на державну службу?

- Думаю, що державна служба виглядає для неї дещо заформалізованою паперо-

вою роботою, і в цьому є моя провина: ввечері після роботи я обкладалася робочими матеріалами і працювала до пізньої ночі. Це дало їй підстави вважати, що державний службовець обмежений в своїй діяльності і виконує суто клерську роботу, позбавлену творчості, яка присутня, наприклад, в адвокатській діяльності. Переконана, що вона обере саме адвокатську практику, де можна розкрити свої юридичні здібності і професійні навички.

- Ваш професійний шлях розпочався не з юриспруденції. Ви за першим фахом – філолог. Як сталося, що Ви опинилися в Міністерстві юстиції і продовжили вже тут своє професійне становлення? Згадайте Ваших наставників.

- Так, перша моя спеціальність – «Філологія», яку я отримала, навчаючись в Київському національному університеті. Ще в школі я захопилася вивченням німецької мови, згодом після десяти років від закінчення школи я з легкістю вступила до Інституту Гете і там вже вдосконалила свої знання німецької, завдячуючи своїй викладачці, яка була німкенєю. З дев'яносто четвертого року почала працювати вчителем німецької та російської мов і зарубіжної літератури в одній із київських шкіл, яку я закінчила і де, до речі, працювала і працює моя мама. Це були одні із найщасливіших років мого життя. З одного боку, ти кожного дня бачиш прекрасні дитячі очі, які не дозволяють тобі прийти в поганому гуморі, з суворим виразом обличчя, а з іншого – кожного дня, кожного уроку ти бачиш результат своєї роботи і прагнеш її робити все краще заради цих маленьких оченят. Це було цікаво. Проте постійні педради вдома, розмови про школу ввечері з мамою, яка теж викладала і викладає російську мову і зарубіжну літературу в школі, змусили мене змінити фах і місце роботи. Знала, що при нагоді треба йти на іншу роботу. Так і вийшло. Міністер-

ству юстиції необхідні були фахівці зі знанням іноземних мов, адже на той час активно розвивалося міжнародне співробітництво із Швейцарською конфедерацією, і я як знавець німецької почала працювати консультантом Управління міжнародного співробітництва. З цього часу і починається моє товаришування з пані Юстицією. Згодом я отримала другу вищу освіту за спеціальністю «Правознавство», працюючи вже в міністерстві.

Наставників в житті було багато, і я боюсь когось образити, не згадавши. Коли я тільки починала свій професійний шлях в Мін'юсті, таким наставником для мене стала Сюзанна Романівна Станнік. Вона навчила сумлінному ставленню до роботи, уважному ставленню до людей і до того, що жінка має бути з сильним характером, якщо бажає досягнути успіху в цьому житті. Завдячую Олександрові Володимировичу Лавриновичу, який навчив витримці, поміркованості і вмінню правильно оцінити ситуацію, що склалася, не керуючись виключно одними емоціями. Взагалі дякую долі і своїй щасливій вдачі, що на життєвій дорозі у мене були і є наставники, від яких я черпаю позитив і навчаюсь доброму, вічному, мудрому. (Посміхається – Авт.)

- Чи вдається Вам поєднувати шалений темп в роботі з родинними обов'язками? І що для Вас важливіше: сім'я чи робота?

- Родина – важлива складова мого життя і якщо постане вибір: сім'я чи робота, то зроблю його на користь своїх близьких і рідних. Знаєте, мабуть, в мене не було б такої доньки-розумниці, якби не було такої чудової мами. Ми дуже з нею схожі: думками, життєвими принципами, прагненнями. Інколи одночасно можемо висловитися одними й тими ж словами. Мама – міцний тил нашої сім'ї. Взагалі мені пощастило, що і вона, і донька з розумінням ставляться до моєї роботи, знаючи, що виконання службових обов'язків часто забирає

більше часу, ніж хотілося б. Однак, був період в роботі, коли я вже готова була повісити свій портрет вдома і сказати доньці: «Розповідай все йому!» (Сміється. – Авт.). Постійні відрядження, зустрічі, наради, потрібно було багато працювати, освоювати, як кажуть, «нові горизонти» в роботі, тому сім'ї приділялося менше часу. Але зараз з досвідом роботи і знанням справи час є і для роботи, і для сім'ї.

- Ви втрете на посаді Урядового уповноваженого у справах Європейського суду з прав людини. Що змінилося за час Вашої відсутності, і який спадок залишили Ваші попередники?

- Стало більше роботи, з'явилися більш цікаві справи. Згадуючи дев'яносто дев'ятий рік, коли я прийшла на посаду після Володимира Костянтиновича Забігайла, можу сказати, що тоді відзначалась однотипність справ. Ми розглядали звернення, що стосувались умов утримання осіб, які відбувають покарання в місцях позбавлення волі. На той час всім здавалося, що Європейський суд з прав людини є останньою апеляційною інстанцією, яка, переглянувши вирок національного суду, зможе звільнити людину прямо із зали судового засідання... Більшість справ були пов'язані із порушенням статті третьої Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод щодо умов утримання осіб, засуджених довічно, які постійно супроводжувалися перевітками на місцях. Сьогодні дещо змінився підхід і розширилося коло справ, які вимагають аналітичного мислення, критичного аналізу ситуації та миттєвої реакції. Будучи адвокатом держави, необхідно інтелектуально сформулювати позицію держави так, щоб максимально отримати ефективне для неї рішення Європейського суду. Це, наприклад, стосується справ щодо свободи мирних зібрань: в Україні відсутня законодавча база щодо механізму реалізації даного права,

і ми розуміємо, що розглядаючи такі справи в Європейському суді, необхідно максимально наблизити рішення Суду до сучасних умов і реалій, які існують сьогодні в Україні. В цьому і полягає професійність та юридична майстерність всієї команди Секретаріату Урядового уповноваженого, з якою я працюю. Відзначу, що це одні з найкращих спеціалістів за всю історію існування інституту Урядового уповноваженого.

- Пані Валеріє, однак в Україні існує проблема невиконання рішень національних судів, що призводить до збільшення в цій частині звернень наших громадян до Європейського суду. Який вихід Ви бачите з цієї ситуації?

- На жаль, змушена констатувати, що в Україні не вистачає політичної волі. Політичної волі, яка б заборонила політикам, у випадку, якщо в країні не вистачає фінансових ресурсів, встановлювати пільги та привілеї для відповідних катего-

рій громадян, підприємств, установ, організацій, політичної волі, яка б дозволила зрозуміти, що держава несе велику відповідальність і збитки за невиконання рішень судів, коли відповідачем є державні підприємства, зокрема, паливно-енергетичного комплексу, які знаходяться під мораторієм, і це не дозволяє державному виконавцеві ефективно виконати рішення суду. З метою врегулювання цих питань ми підготували законопроект «Про гарантії держави щодо виконання рішення суду», який знаходиться на розгляді у парламенті. Якщо він буде підтриманий законодавцем, це дозволить нам, поперше, унормувати питання виконання рішень національних судів щодо державних органів та державних підприємств, по-друге, унормувати соціальні пільги і розплатитися з тією заборгованістю, яка існує у державі в зв'язку із невиконанням рішень національного суду. Ми пропонуємо шлях, який дозволить змінити ситуацію в даній сфері.

- Будучи у закордонних відрядженнях, подорожуючи різними країнами, куди б хотіли повернутися ще раз і який куточок світу запам'ятався найбільше?

- Завдяки своїм службовим поїздкам я побувала в різних куточках світу, спілкувалася з людьми різних національностей, і кожна країна презентує себе по своєму. Я б із задоволенням ще раз прогулялася вуличками Флоренції, відчула історичний дух Сирії, поспілкувалася з колегами із Португалії. До речі, цю дивовижну країну я пізнавала із захопленням, яке мені передалося від посла України в Португалії пана Троненка. Саме він, через свою любов до цієї країни, сприяв тому, щоб наше перебування було приємним і запам'яталось надовго. Полюбляю щоразу бувати у Страсбурзі, в місті, яке кожного разу вражає по-новому, відкриваючи в собі дивовижні і живописні куточки.

- Спілкуєтесь частіше німецькою мовою? Часто використовуєте її у спілкуванні з іноземними колегами?

- На жаль, німецька мова залишилася у мене в пасиві, більш використовую англійську, яку довелося вивчати, будучи на державній службі. Та пишаюсь тим, що завдяки хорошим педагогам німці сприймали мене за свою і не вірили, що я живу в Україні, а не в Німеччині. Мені достатньо потрапити в мовне середовище хоча б на один день, щоб безпомилково розмовляти німецькою.

- А відпочиваєте Ви також за кордоном? Де полюбляєте усамітнитись від буденності справ?

- Мені пощастило, що маю невелику земельну ділянку в шість сотих і маленький будиночок на ній. Там я можу відволіктися від справ щоденних і проявити творчість в дизайні ландшафту.

- То Вас можна зустріти в джинсах, в топі і кепі?..

- Так. А також з лопатою, шампуром, дровами в руках, а також з ракеткою для пінг-понгу і навіть з картами... Полюбляю азартні ігри. Та, власне, азарт завжди присутній в моєму житті.

- В чому це проявляється?

- Гадаю, що на сьогодні провести законопроект, який спрямований на захист прав людини, через всі ланки, що існують в Україні, – без азарту неможливо. (Сміється. – Авт.). Крім того, при опрацюванні будь-якої справи, що стосується захисту інтересів держави у Європейському суді з прав людини, завжди присутній здоровий адвокатський азарт перемогти суперника, особливо коли останній – відомий адвокат.

- В Міністерстві згадують ті часи, коли спеціаліст 1 категорії Валерія Лутков-

ська так з азартом і ентузіазмом провела для дітей працівників свято Святого Миколая. Ініціатива була Ваша?

- Ні, ідея святкування зародилася спонтанно і йшла від керівництва. Вперше було запропоновано відсвяткувати день Святого Миколая в стінах міністерства для дітей його співробітників, зробити їм маленький святковий вечір зі справжнім Святим Миколаєм в ролі Міністра юстиції Сергія Петровича Головатого та з Чортом в ролі Першого заступника Міністра Володимира Черниша. Було цікаво і весело, діти залишилися задоволеними, а працівники ще довго згадували курйозні вирази обличчя головних героїв. Мені це було до душі, адже сама – вихованка драматичного театру.

- Так само як із спортом. В чому секрет Вашої привабливості і стрункості? Поділіться рецептами.

- Прогулянки з собакою о шостій годині ранку по дві чи дві з половиною години – весь секрет моєї стрункості і щоденного тону, ніяких дієт і знущань над організмом. Впевнена, що зовнішня краса – це відображення твого внутрішнього світу: настрою, думок, емоцій і переживань, тому все залежить від сприйняття людиною самої себе, її темпераменту і внутрішнього стимулу.

- В переддень жіночого свята що побажаєте нашим чарівним українським жінкам?

- Жінка багато в чому схожа на весну: лагідністю, красою, емоційністю, веселковою насиченістю почуттів. Дорогі жінки, бажаю Вам, щоб кожен день був сповнений кохання і радості, а негаразди і розчарування оминали Вас стороною. Святкового Вам настрою щодня, не тільки в день Восьмого Березня.

*Розмову вела
Леся Коваленко*